

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

תלמוד תורה/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: חומת היהדות שנפרצה

וכ"כ התוספות במסכת חגיגה (יא. ד"ה ברוב) והיו נהרגים כבר קודם התלייה וכן משתעי קרא "בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת עשרת בני המן", משמע שבכלל הריגה היו. ע"כ. וכ"כ תוס' ביומא דף לא.

אם כי מצינו בדרשות ר"י אבן שועיב (פרשת ואתה תצוה) שלדעתו לא מתו ממש קודם התליה. כי הוקשה לו, פסק השו"ע (סימן תר"צ סעיף ט"ו) וז"ל: צריך לומר עשרת בני המן ועשרת, הכל בנשימה אחת, להודיע שכולם נהרגו ונתלו כאחד. הגה, ודוקא לכתחילה, אבל בדיעבד אם הפסיק ביניהם יצא. ולכתחילה נוהגין לומר בנשימה אחת מתחילת חמש מאות איש ואת פרשנדתא כו' עד עשרת. ע"כ.

ולכאורה אם מתו קודם התליה איך שייך שמתו כולם ונתלו בבת אחת?

ולכן מתרץ וז"ל: וי"מ, כי לא נהרגו לגמרי אלא מכת חרב עצומה קרובה למיתה שקורין בלעז קולפאר, ושאלה אסתר שיתלו קודם שתצא נשמתן ונתקיימו הכתובים כלם ודברי חז"ל. ע"כ.

ויש לשאול, אם כבר מתו או כמעט מתו, מדוע היה צורך לתלות את בני המן על העץ?

בתרגום שני (פסוק כד) מובא: כאשר ראו סופרי המלך שהמון ובניו תלויים על התליה ימים רבים, אמרו: למה אסתר עוברת על מה שכתוב בתורה (דברים כ"א, כ"ג) "לא תלין נבלתו על העץ"? ענתה להם, על שהרג שאול המלך את הגרים הגבעונים היו בניו תלויים על התליה מתחילת קציר שעורים עד יום שירד מטר עליהם, והיו כך ששת חדשים. וכאשר היו בית ישראל עולים להיראות בבית המקדש היו אומרים להם העמים, למה אלו

במשנה במסכת מגילה נאמר כי זמן הפורים שונה בין ערי הפרזים לבין הערים המוקפות חומה, והקריטריון להבדלה בין הערים הללו הוא שבערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון חוגגים בט"ו באדר, ובשאר הערים חוגגים ב"ד. ושאל הרמב"ם

(הלכות מגילה וחנוכה א', ה): "ולמה תלו הדבר בימי יהושע? כדי לחלוק כבוד לאר"י שהיתה חרבה באותו הזמן, כדי שיהיו קוראין כבני שושן, ויחשבו כאילו הן כרכין המוקפין חומה. אף על פי שהן עתה חרבין, הואיל והיו מוקפין בימי יהושע – קורין בט"ו, ויהיה זכרון לארץ ישראל בנס זה."

ונראה לומר טעם אחר בעניינו של יהושע בן נון.

אלא שיש להקדים ולבאר דבר נוסף, נאמר במגילת אסתר (פרק ט פסוק ו'): "ובשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש. ואת פרשנדתא ואת דלפון ואת אספתא. ואת פורתא ואת אדלגא ואת ארדתא. ואת פרמשתא ואת אריסי ואת ארדי ואת וזנתא עשרת בני המן בן המדתא צרר היהודים הרגו ובבזה לא שלחו את ידם."

ואחר כך בפסוק י"ג נאמר: "ותאמר אסתר אם על המלך טוב ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות פדת היום ואת עשרת בני המן יתלו על העץ."

וכתב רש"י: ואת עשרת בני המן יתלו על העץ - אותן שנהרגו.

והיינו, אותם עשרת בני המן פרשנדתא דלפון וכו', שהרגו היהודים ביום י"ג אדר, תלו את גופותיהם למחרת על העץ.

תלויים? ואמרו להם, על שפשט אביהם ידו בגרים הגבעונים והרג אותם. המן הרשע שביקש להשמיד לכל עם בית ישראל על אחת כמה וכמה שיהיו הוא ובניו תלויים על התליה כל ימות העולם.

ולבאר את דבריה, כאשר יהושע כבש את הארץ ונלחם עם ל"א המלכים, הגבעונים במקום להילחם העדיפו להופיע לפניו כבאים מארץ רחוקה המבקשים לכרות אתו ברית. כאשר גילה יהושע שקרובים הם, כיבד את הברית שכרת עמם, ולא הכה אותם. ונתנו להם להיות "חוטבי עצים ושואבי מים לכל העדה". (יהושע ט', כ"א). לאחר שנים, המלך שאול מפר את הברית עם הגבעונים שיהושע כרת.

כפי שמביאה הגמרא ביבמות (ע"ח), שבזמן דוד המלך היה רעב שלש שנים, בשנה הראשונה שאל דוד שמא יש בהם עובדי עבודה זרה ועל כך הם נעשים בבצורת, בדקו ולא מצאו, בשנה השניה בדק שמא עברו על איסורי עריות, בדקו ולא מצאו, בשנה השלישית שאל דוד: שמא יש בכם פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין. וגם זאת בדקו ולא מצאו. הבין דוד שכל זה בגללו. לכן הלך ושאל באורים ותומים מהי סיבת העונש וקיבל את התשובה, על שאול שלא נספד כהלכה, ואל בית הדמים, על שאול שהמית את הגבעונים.

שואלת הגמרא: וכי היכן מצינו בשאול שהמית את הגבעונים? אלא מסבירה הגמרא, מתוך שהרג את נוב עיר הכהנים שהיו הגבעונים מספיקין להם מים ומזון, מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן. לפי דעה זו, שאול לא המית את הגבעונים בפועל, והכוונה לפגיעה עקיפה בהם. הירושלמי (קידושין פ"ד ה"א) סבור אף הוא שהגבעונים נפגעו בזמן הריגת כוהני נוב, אך לדעתו הפגיעה הייתה ישירה: "על אשר המית ממנו ז' אנשים: שני חוטבי עצים ושני שואבי מים וחזן וסופר ושמש".

אמר דוד המלך, בענין ההספד כיון שעברו שנים עשר חודשים אין צורך להספידו. אבל בענין הגבעונים אלך ואפייס אותם. דוד בא לפייס את הגבעונים והציע להם ממון. אולם הם ביקשו "דם תחת דם" להמית שבעה מצאצאי שאול המלך. מטעם זה גזר עליהם דוד שלא יבואו בקהל, אמר: שלשה סימנים יש באומה זו, רחמנים וביישנים וגומלי חסדים מי שיש בו ג' סימנים הללו ראוי לידבק בו. ודבר זה אף נפסק בשו"ע (אבהע"ז סימן ב' סעיף ב'): וכן מי שיש בו עזות פנים ואכזריות ושונא את הבריות ואינו גומל להם חסד, חוששים לו ביותר שמא גבעוני הוא.

ועם כל הקושי שבדבר בוחר דוד המלך בחמשת בני מירב ושני בני רצפה בת איה שהיתה פילגש של שאול המלך. ומסבירה הגמרא כיצד בחרו אותם, שהעבירום לפני הארון, מי שהארון קולטו נידון למיתה ומי שאין הארון קלטו נידון לחיים.

הם הומתו בימי התחלת קציר השעורים בחודש ניסן. הגבעונים לא קברו אותם, אלא השאירו אותם על הסלע, אשר שם הוקעו עד שהתחיל לרדת גשם. היה זה בניגוד לכתוב בספר דברים (כ"א, כ"ג): "לא תלין נבלתו על העץ, כי קבור תקברנו ביום ההוא". והם המתינו עד שירד גשם שזה ישמש לסימן, כי נעתר ה'.

בצד מעשה האכזרי הזה אנו קוראים על גילוי רחמים ומסירות נפש. רצפה בת איה האם השכולה, ראתה את בניה מוקעים ואינם מובאים לקבורה, מופקרים לעוף השמים ולחיית הארץ, לא יכלה להשלים עם גורל זה, במשך שבעה חודשים

שמרה עליהם עד לירידת הגשם ראשון. מניסן עד חודש חשוון פרשה שק כדרך שנוטים אוהל, להיות לה למחסה מחום, בשמרה על הגופות. גודל קדושתה של רצפה בת איה.

מעשה הגבעונים מלמדנו את הטעות בקבלת גרים, אם אין כוונתם לשם שמים, כי לא רק שאין בזה תועלת אלא הדבר עלול לגרום נזק לכלל ישראל כמו שקרה עם בניו של שאול שנתלו לחודשים רבים מחמת אכזריותם של הגבעונים.

אסתר המלכה בוחרת לתלות את בני המן חודשים רבים ולעבור על איסור "לא תלין נבלתו על העץ", כיון ש"רבים מעמי הארץ מתייהדים", באותה תקופה רבים באו להתגייר ולהצטרף לעם ישראל, וכמו שכתב הגר"א בפירושו: "שהיו מראים עצמם כאילו הם יהודים, והיו משנים מלבושיהם, אבל באמת אינם גרים גמורים", אסתר מבקשת לבל נעשה את הטעות שנעשתה בימי יהושע עם הגבעונים ולא נקבל את גיורם.

לכן ערים המקופים חומה צריכים להיות מוקפים חומה מימות יהושע בן נון, לתקן את 'חומת היהדות' שנפרצה בימות יהושע בן נון על ידי הגבעונים.

במגילת אסתר נקרא מרדכי "איש יהודי". שואלת הגמרא במגילה (ג.) הרי מרדכי היהודי היה משבט בנימין, ומדוע נקרא "יהודי"? ומתרצת: "לעולם מבנימן קאתי [=באמת, הוא היה משבט בנימין], ואמאי קרי ליה יהודי [=ולמה נקרא יהודי?], על שום שכפר בעבודה זרה [=משום שכפר בעבודה זרה], שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי, כדכתיב 'איתי גוברין יהודאין'".

הגמרא אומרת, לאור דברי הפסוק, שכל מי שכופר בעבודה זרה נקרא "יהודי". ובכל מגילת אסתר נזכרת המילה "יהודים" ארבעים וארבע פעמים.

כי מגילת אסתר באה להוקיע את אותם גרים שרוצים להצטרף אל עם ישראל, אבל אינם מתגיירים באמת ואינם כופרים בעבודה זרה. הגדרתו של יהודי הוא רק מי שכופר בעבודה זרה ומאמין בה' אחד ושמו אחד.

הדברים הללו בימינו אנו מקבלים משנה תוקף, כשאר יש פריצים הרוצים לפרוץ את החומה היהודית, ולהכניס כל מיני 'גרים' שאינם מתגיירים גיור אמיתי ונכון כהלכה, ולהכניסם אל כרם בית ישראל. יעמדו לנו מרדכי ואסתר למגן וצינה להפר עצתם ולקלקל מחשבתם. אמן.